

TAIEX konferencija o
Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj

KORIŠTENJE PRAĆENJA PROBLEMATIKE DROGA U SVRHU UNAPRJEĐENJA ODGOVORA NA LOKALNOJ RAZINI: PUT DO USPJEHA

dr. med. Stela Klepac Erstić, spec. epidemiologije

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO ZADAR
Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i
mentalno zdravlje

SLUŽBA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI I MENTALNO ZDRAVLJE

- ❑ U Zadarskoj županiji Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti djeluje od 1997. godine
- ❑ u lipnju 2005. godine preuzima ga Zavod za javno zdravstvo Zadar te čini jednu od njegovih stručnih Službi; Službu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.
- ❑ 2009. godine Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti dobila je dodatnu zadaću - zaštitu mentalnog zdravlja opće populacije.

4 TEMELJNE ZADAĆE

1. Izvanbolnički terapijski rad s uzimateljima droga i njihovim obiteljima, koji se provodi u suradnji sa svim relevantnim resursima lokalne zajednice.
2. Zaštita i unaprjeđenje mentalnog zdravlja.
3. Neposredno unapređenje i provedba niza preventivnih aktivnosti.
4. Epidemiološko praćenje – odnosi se na podatke o svim novootkrivenim slučajevima, ukupnom broju liječenih, broju umrlih od posljedica uporaba droge, broju zaraženih, odnosno oboljelih od hepatitisa i AIDS –a, broju pacijenata uključenih u supstitucijske programe,.. Ovi podaci prikupljaju se pomoću Pampidou upitnika i šalju se barem jednom godišnje Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

DJELATNICI

- 3 tima (liječnik, stručni suradnik, medicinska sestra) HZZO:
 - 2 liječnika spec. psihijatrije i liječnik spec. epidemiologije,
 - dva prof. psihologije – psihoterapeuta i prof. pedagogije,
 - tri medicinske sestre

- liječnik spec. epidemiologije, prof. psihologije i prof. pedagogije i sociologije financirani od strane Ministarstva zdravlja, regionalne i lokalne samouprave te Zavoda za javno zdravstvo Zadar.

MENTALNO ZDRAVLJE ZA SVE

- **Projekt “ Mentalno zdravlje za sve”**

Javni natječaj Ministarstva zdravlja za sudjelovanje zdravstvenih organizacija koje djeluju na području prevencije i liječenja ovisnosti te HIV-a u provođenju projekata čiji se sadržaj odnosi na provedbu nacionalnih strategija, planova i programa, u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna iz dijela prihoda od igara na sreću za 2013. godinu

MENTALNO ZDRAVLJE ZA SVE

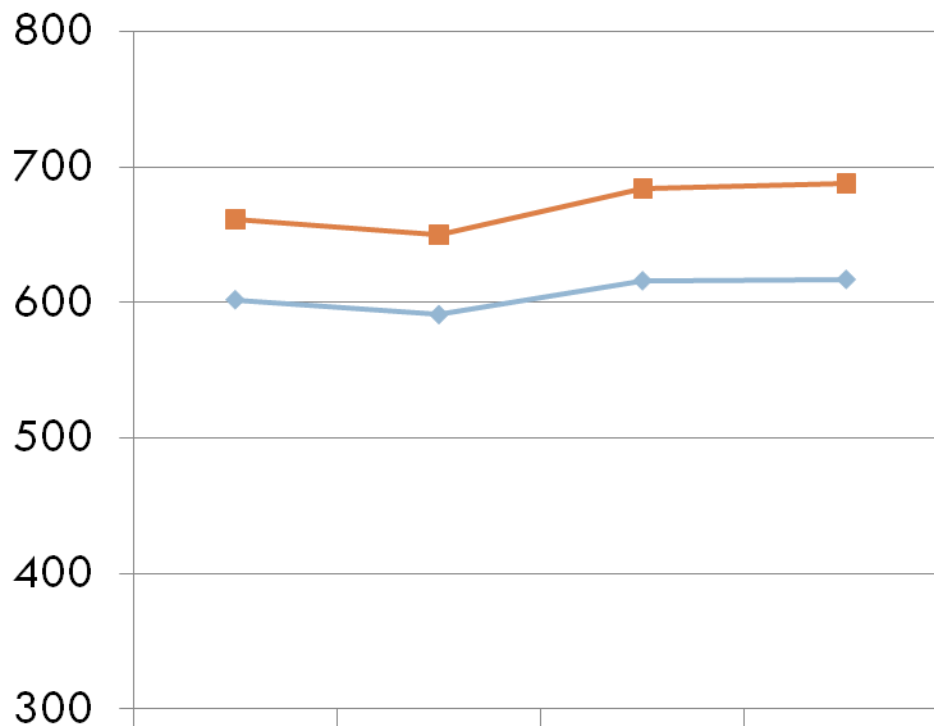
Projekt je osmišljen kao mreža četiri povezane cjeline usmjerene na različite oblike prevencije (primarnu, sekundarnu i tercijarnu) mentalnih poremećaja sa naglaskom na prevenciju ovisnosti:

- psihosocijalni tretman i dijagnostika osoba sa problemima mentalnog zdravlja, prevencija mentalnih poremećaja, izvanbolničko liječenje i rehabilitacija ovisnika u Benkovcu, Biogradu n/m, Gračacu, Obrovcu i Pagu kroz savjetovališta za mentalno zdravlje.
- suradnja sa Klubom liječenih alkoholičara; uključivanje u rad sa terapijskim grupama
- suradnja sa TZ „Mondo Nuovo“ i Udrugom apstinenata za pomoć pri resocijalizaciji “Porat” , usmjerene na rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika
- Promotivne aktivnosti, obilazak izoliranih i udaljenih mjesta Zadarske županije te ostale aktivnosti s ciljem promocije zdravlja, a u suradnji sa partnerima

STOPE LIJEČENIH OVISNIKA ŽŽ

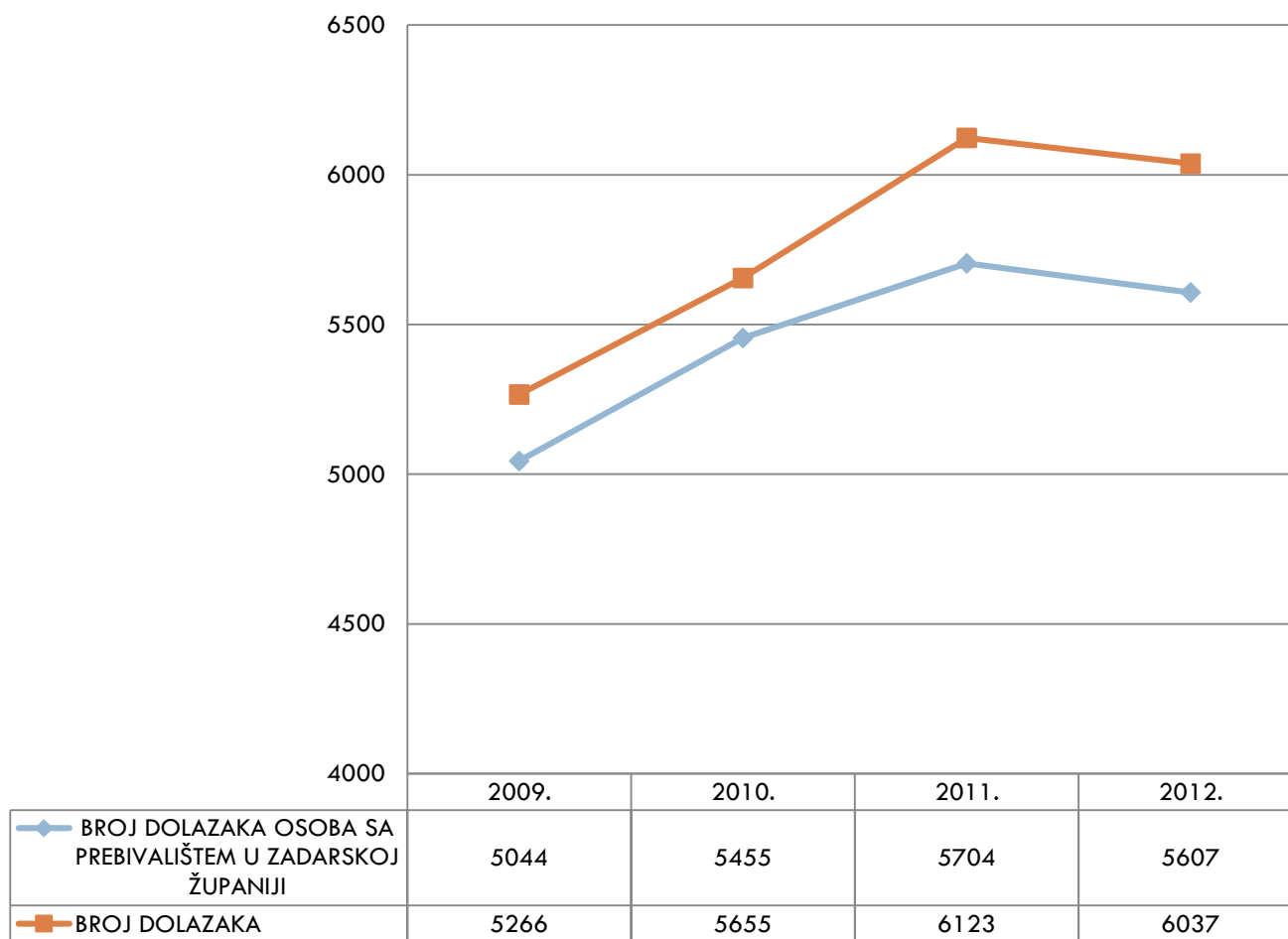
- Kao i ranijih godina Zadarska županija je jedna od županija s visokom stopom liječenih zbog zlouporabe droga na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine.
- U 2012. godini ova stopa je bila viša od stope u Republici Hrvatskoj (272/100 000). U odnosu na ostale županije na drugom je mjestu, a sveukupno 7 županija ima stopu veću od nacionalnog prosjeka:
 - Istarska 542,5
 - Zadarska 493,7
 - Grad Zagreb 430,0

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga od 2009. do 2012. godine

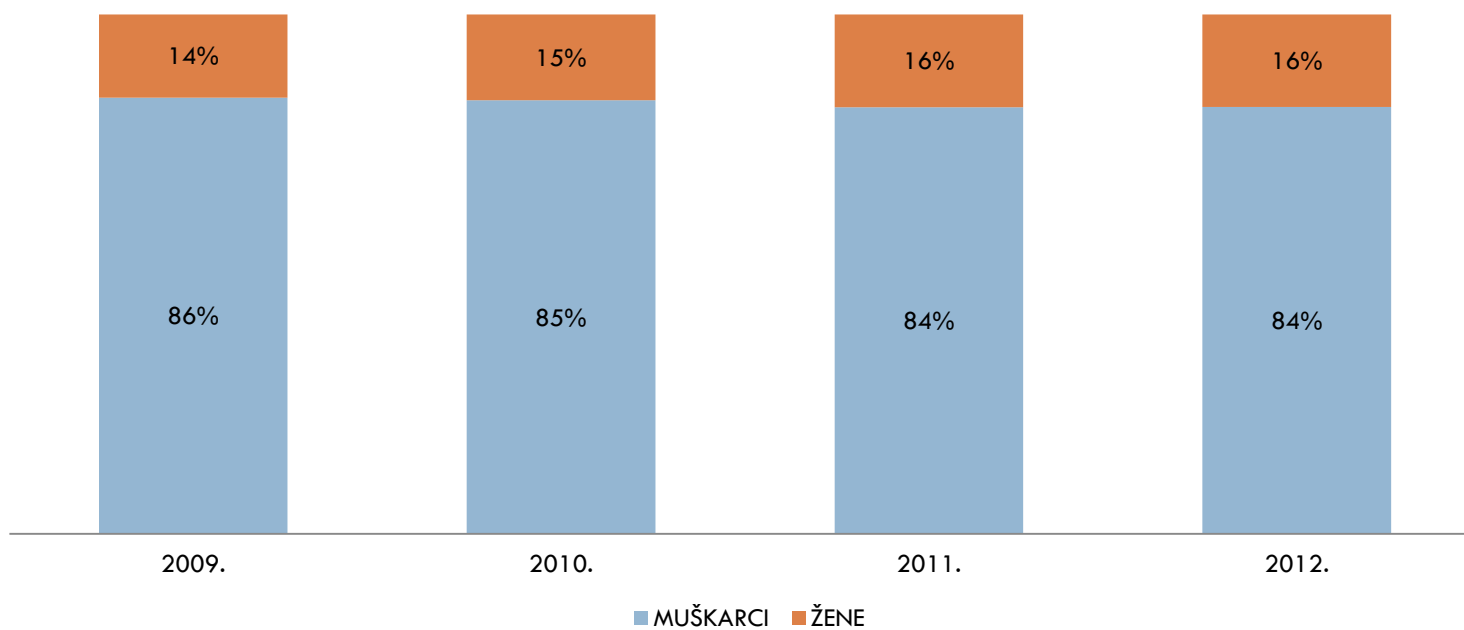

◆ Broj osoba sa prebivalištem u Zadarskoj županiji	602	591	616	617
■ Broj osoba ukupno	661	650	684	688

Broj dolazaka osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga od 2009. do 2012. godine

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga od 2009. do 2012. po spolu s prebivalištem u Zadarskoj županiji

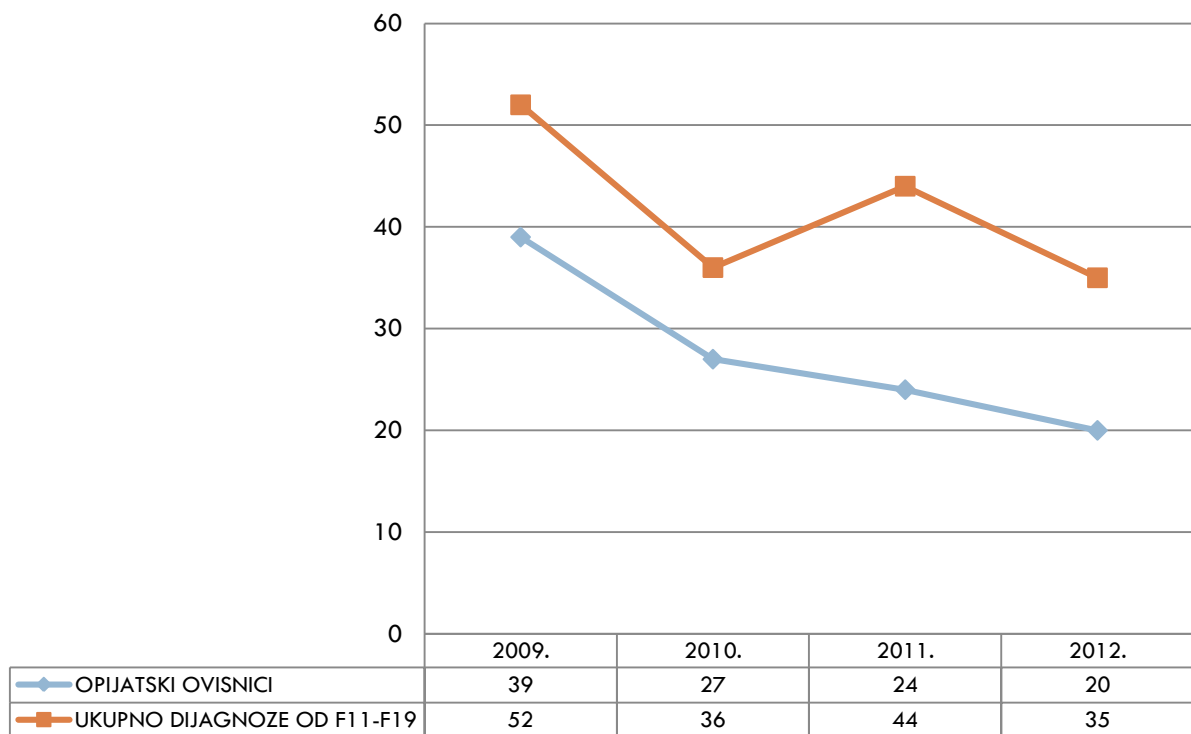
Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga sa prebivalištem u Zadarskoj županiji od 2009. do 2012. godine prema psihoaktivnom sredstvu

Psihoaktivno sredstvo	2009.	2010.	2011.	2012.
Opijati	564	565	575	569
Marihuana	27	14	26	25
Anksiolitici	-	1	-	0
Kokain	2	1	3	2
Ostali psihostimulansi	-	-	1	1
Više psihoaktivnih tvari	9	10	11	20
UKUPNO	602	591	616	617

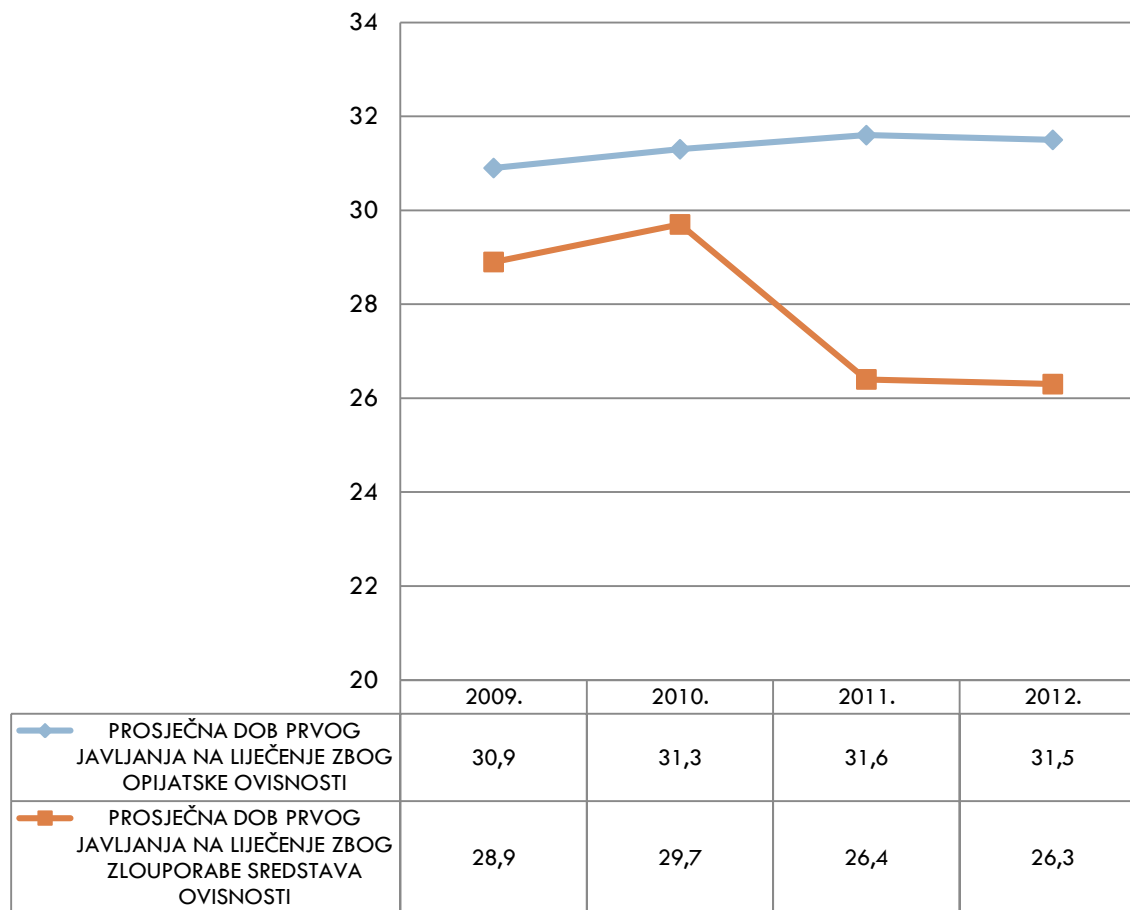
Osobe liječene zbog zlouporabe opijata i neopijata s prebivalištem u Zadarskoj županiji od 2009. do 2012. godine s obzirom na dob

Dobne skupine	2009.		2010.		2011.		2012.	
	zlouporaba opijata	zlouporaba neopijata	zlouporaba opijata	zlouporaba neopijata	zlouporaba opijata	zlouporaba neopijata	zlouporaba opijata	zlouporaba neopijata
10-14	-	-	-	-	-	1	-	1
15-19	3	9	1	4	-	11	1	15
20-24	17	10	11	6	7	10	11	11
25-29	104	7	85	5	81	7	61	4
30-34	173	4	158	1	149	2	131	3
35-39	136	-	167	-	164	1	168	-
40-44	71	-	82	-	102	-	119	-
45-49	49	-	46	-	52	-	54	-
50-54	12	-	16	1	18	-	26	-
55-59	5	-	6	-	7	-	7	-
60-64	2	-	2	-	4	-	5	-
Ukupno	572	30	574	17	584	32	583	34

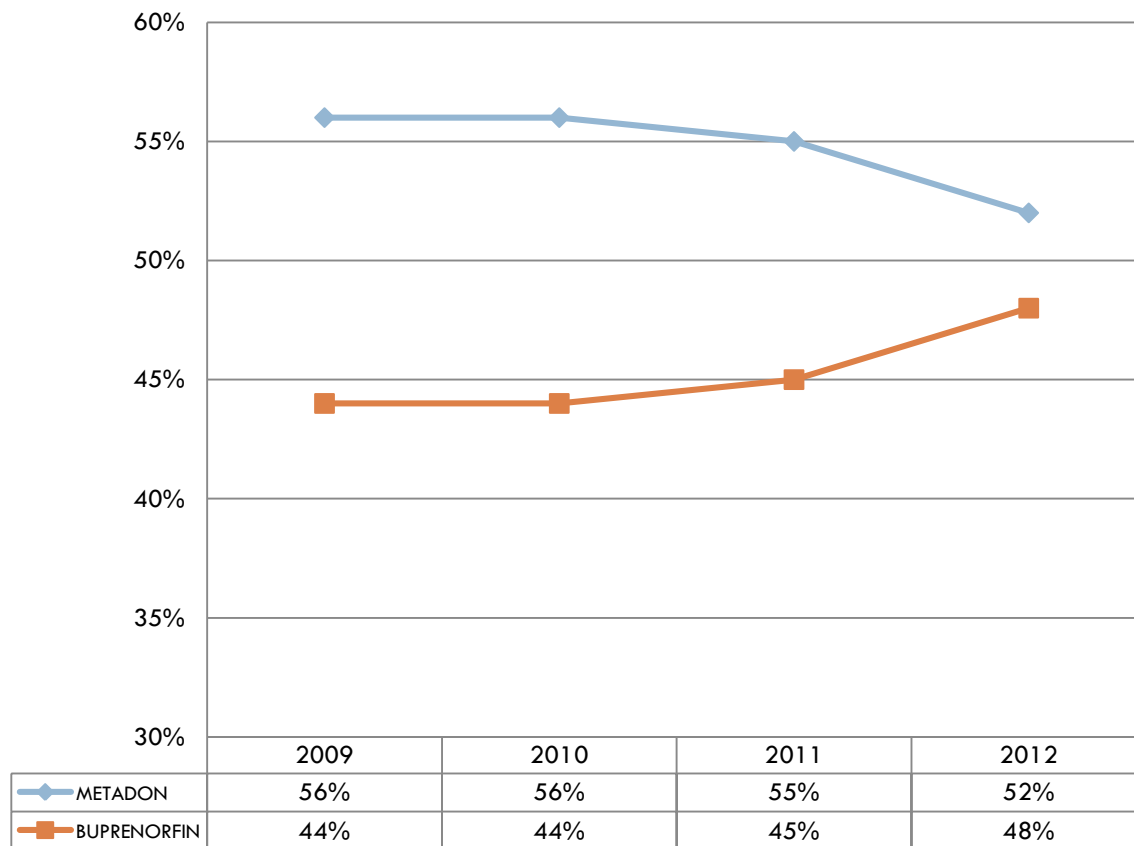
Osobe prvi put liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga od 2009. do 2012. godine u Zadarskoj županiji

Prosječna dob prvog javljanja na liječenje zbog zlorabe psihoaktivnih droga od 2009. do 2012. godine u Zadarskoj županiji

Kretanje supstitucijske terapije

Osobe u apsolutnoj apstinenciji sa prebivalištem u Zadarskoj županiji po dobi

Dobne skupine	2009.	2010.	2011.	2012.
15-19	-	-	-	1
20-24	3	-	1	2
25-29	9	7	10	9
30-34	19	16	22	19
35-39	9	9	11	16
40-44	6	4	4	11
45-49	2	1	8	7
50-54	-	-	-	1
55-59	-	-	-	-
60-64	-	-	-	-
Ukupno	48	37	56	66

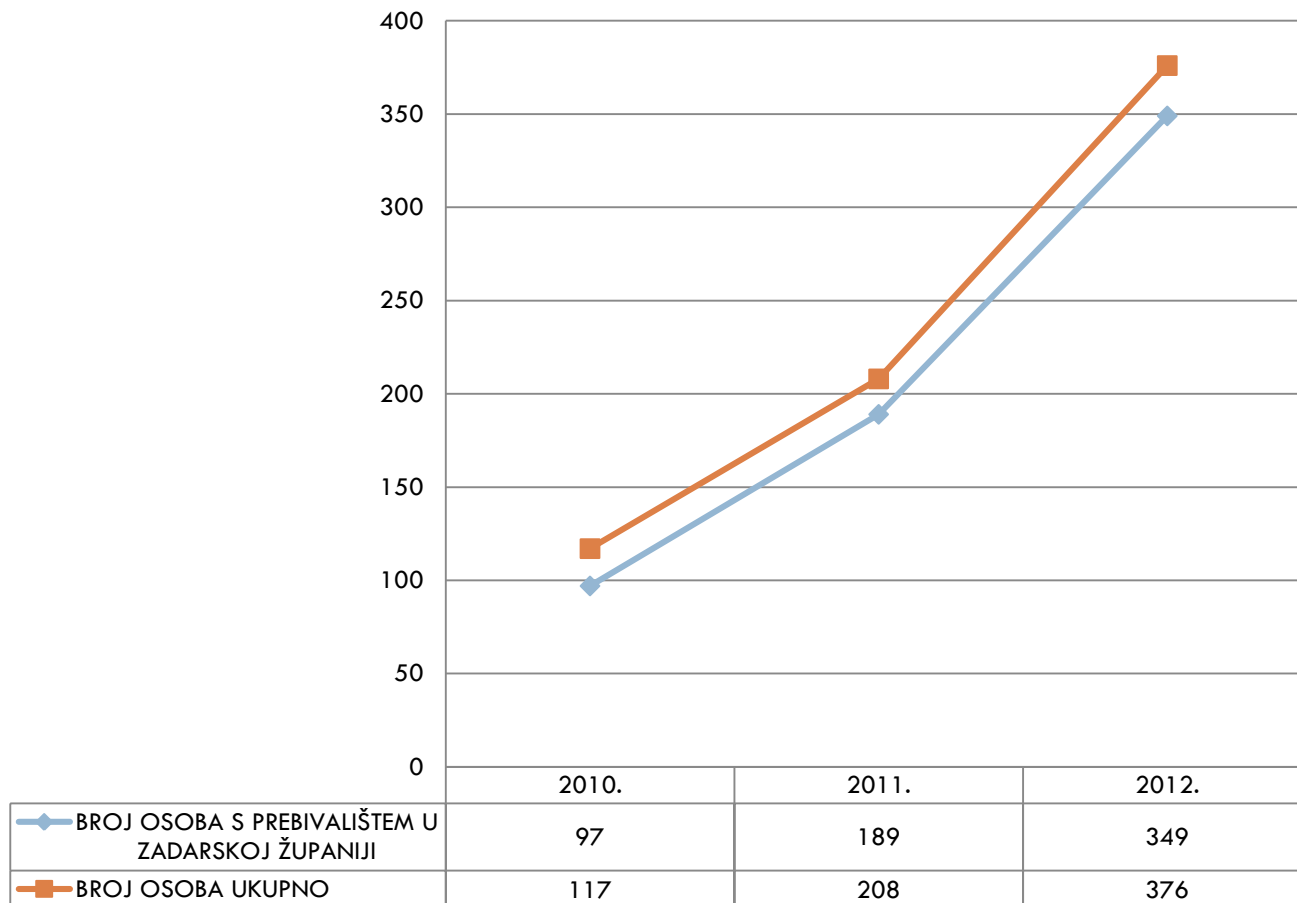
Umrli u razdoblju od 2009. do 2012. godine

Godina	Predoziranje	Bolesti	Nezgode	UKUPNO
2009.	7	4	1	12
2010.	2	1	3	6
2011.	2	8	2	12
2012.	1	3	1	5

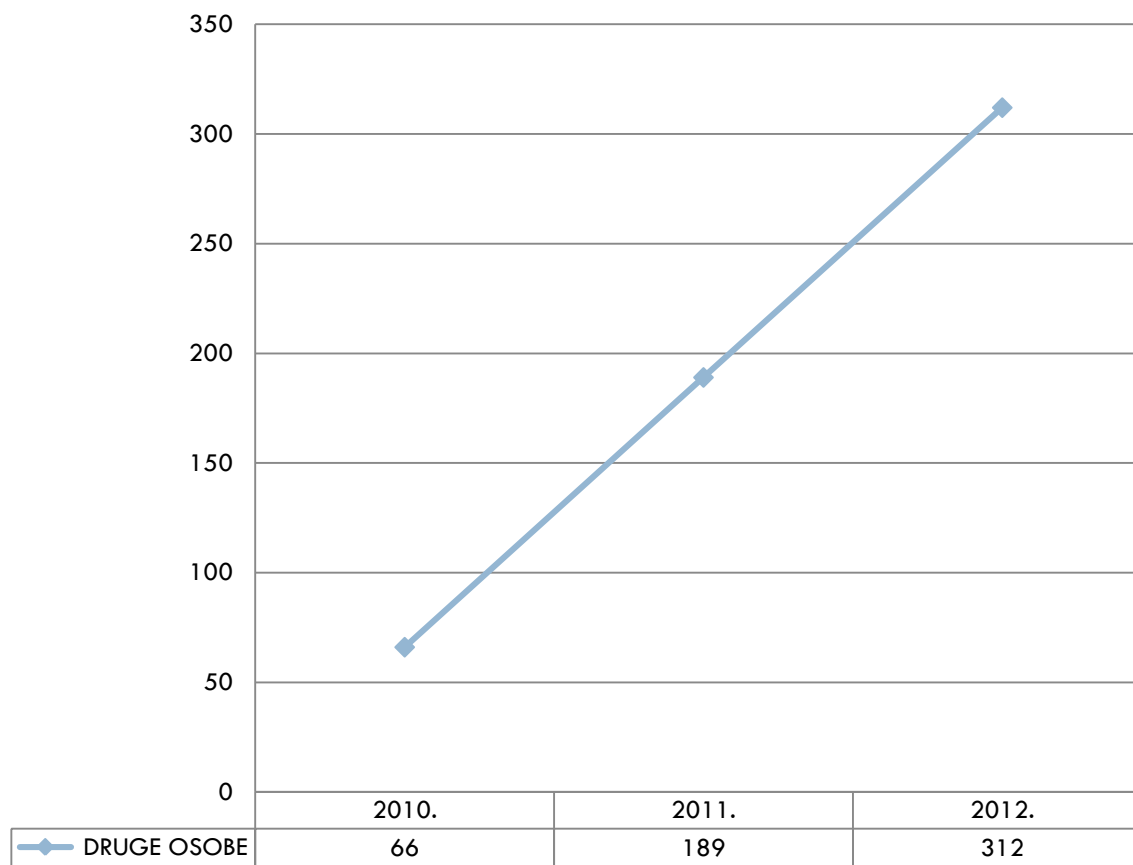
MENTALNO ZDRAVLJE

- ❑ Tijekom 2011. godine uz Savjetovalište za mentalno zdravlje u Zadru krenula su s radom i savjetovališta za mentalno zdravlje u gradovima Gračac, Benkovac i Pag.
- ❑ 2012. godine smo pokrenuli terenski rad u dva dodatna savjetovališta, u Biogradu i Obrovcu.
- ❑ upućujemo puni sastav tima svaka dva tjedna
- ❑ Savjetovališta rade u suradnji sa stručnim suradnicima škola, CZSS i liječnicima školske i obiteljske medicine

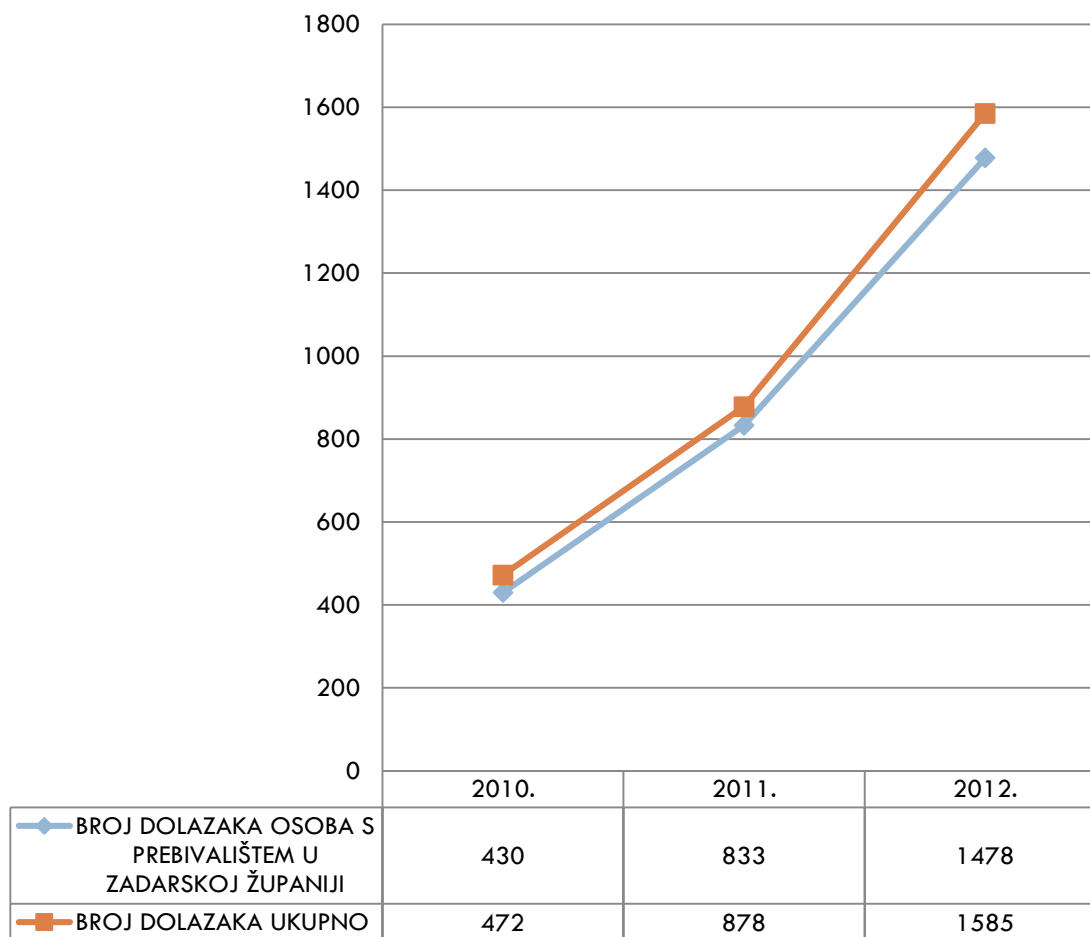
Broj osoba uključenih u tretman u zbog problema vezanih uz mentalno zdravlje od 2010. do 2012. godine

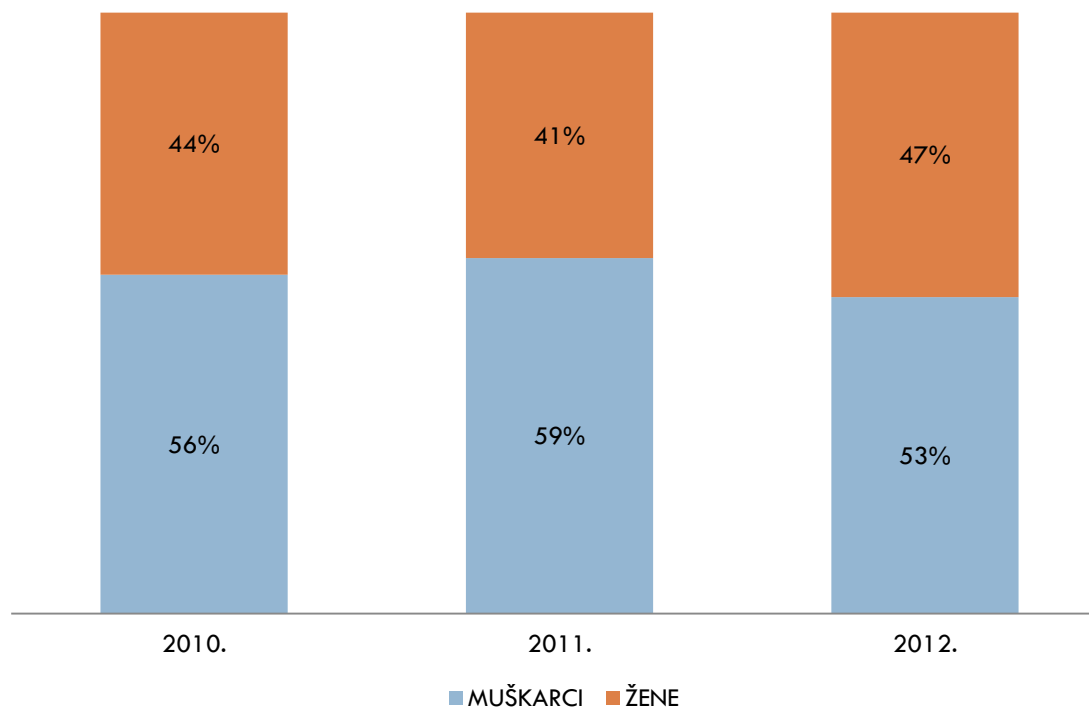
Članovi obitelji uključeni u tretman

Broj dolazaka osoba uključenih u tretman zbog problema vezanih uz mentalno zdravlje od 2010. do 2012. godine

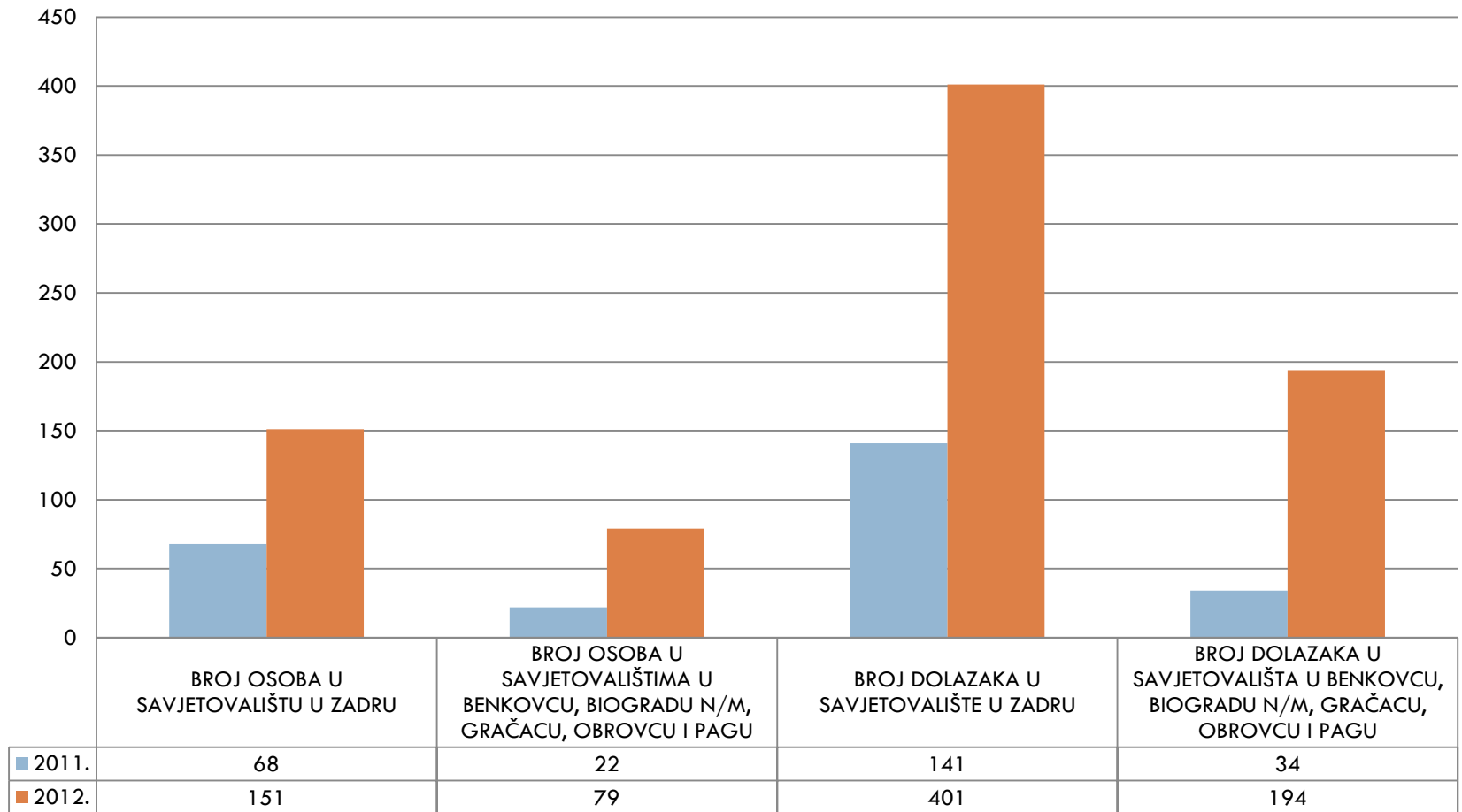
Osobe uključene u tretman zbog problema vezanih uz mentalno zdravlje od 2010. do 2012. po spolu

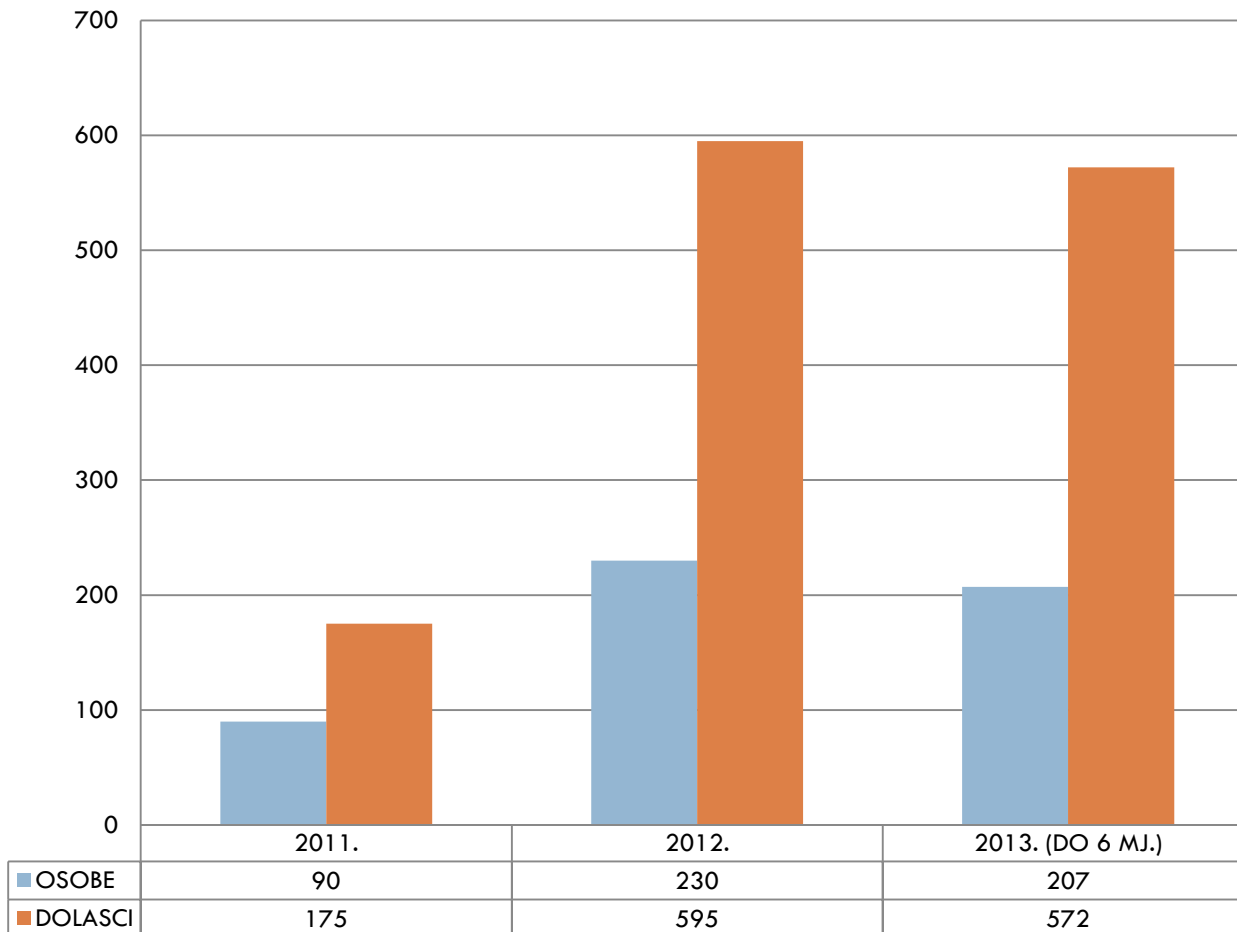
Osobe uključene u tretman zbog problema vezanih uz mentalno zdravlje od 2010. do 2012. godine po dobi

Dobne skupine	2010.	2011.	2012.
0-14	3	30	78
15-24	52	79	148
25-34	23	30	50
35-44	17	35	39
45-54	16	24	41
55-64	4	6	14
65-74	1	1	1
75-84	1	3	5
ukupno:	117	208	376

Broj osoba i dolazaka u savjetovališta mentalnog zdravlja od 2011. do 2012. godine

Broj osoba i dolazaka u savjetovališta mentalnog zdravlja od 2011. do 6. mjeseca 2013. godine

PREVENTIVNI PROGRAMI

- Zdrav za 5
- “Projekt screeninga”
- Trening životnih vještina

ZDRAV ZA 5

- U školskoj godini 2012./2013. projekt su provodila tri Ministarstva kao ravnopravni partneri i to:
 - Ministarstvo unutarnjih poslova,
 - Ministarstvo zdravlja i
 - Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
 - a od školske godine 2013./2014. i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Svrha ovog programa:

- prevencija ovisnosti te promocija pro-socijalnog, preventivnog i zaštitnog djelovanja uz razvijanje socio-emocionalnih vještina kod djece i mladeži;
- podizanje razine svijesti o vlastitoj ulozi u očuvanju životne, školske i radne okoline;
- podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja i sigurnosti.

SCREENING

- U suradnji sa timovima školske medicine provodimo probir djece kojim se otkrivaju rizici za razvoj mentalnih poteškoća.
- Upitnik „Moje snage i poteškoće“ (SDQ - Strengths and Difficulties Questionnaire) koji ispituje emocionalne poteškoće, poremećaje ponašanja, hiperaktivnost – poremećaje pažnje i probleme u odnosima sa vršnjacima
- Školske godine 2011./2012. ukupno je anketirano 1 553 učenika u sveukupno 41 školi na području Zadarske županije. Dobiveni postotak rizičnih učenika iznosio je 13.7%, no samo 5% njih se odazvalo pozivu u Savjetovalište za mentalno zdravlje.
- Najčešći detektirani problemi su:
problemi u ponašanju (agresivnost, nemir, problemi sa koncentracijom, izostanci iz škole, školski neuspjeh,..) i emocionalne poteškoće (anksioznost, stres, depresija,..) a to su ujedno i najčešći razlozi dolaska djece i mladih u Savjetovališta (neovisno o screeningu)

TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

- Program “Trening životnih vještina” provodi se u školama Zadarske županije od školske godine 2010. / 2011.
- Program uključuje objektivne informacije o sredstvima ovisnosti, kao i usvajanje niza psihosocijalnih vještina (donošenje odluka, suočavanje s ljutnjom i anksioznošću, rješavanje sukoba,..) te jačanje samopoštovanja i samopouzdanja
- Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i mentalno zdravlje nositelj je projekta, a financiran je od strane Zadarske županije, Grada Zadra i Zavoda za javno zdravstvo Zadar.
- Od ove godine sve osnovne škole Zadarske županije uključene su u program u svim VI i VII razredima.
- Prošle godine programom je bilo obuhvaćeno preko 3 000 učenika (35 škola, od čega 9 s područja grada Zadra, i 26 županijskih škola).
- Autor programa je Dr. Gilbert J. Botvin, a verzija prilagođena provedbi u Hrvatskoj preuzeta je od Nastavnog Zavoda za javno zdravstvo Primorsko goranske županije.

TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

TAIEX konferencija o
Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj

STRATEŠKI OKVIR PLANA ZA ZDRAVLJE

OVISNOST KAO JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEM

dr. sc. Mladen Mavar, prof. psih., mr. spec. kliničke psihologije,
predsjednik Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Zadarske županije

Definicija problema

- Interes za drogu je u porastu kod sve mlađih populacijskih skupina
- Aktivnostima u sprječavanju zlorabe droge najviše su usmjerene na “liječenje” ovisnosti
- Liječenju se pristupa u prosjeku nakon devet godina konzumacija srdestava ovisnosti
- Ne postoji, ili je vrlo slaba, ponuda alternativnih/supstitucijskih programa koji će pažnju mladih usmjeriti u područje drugih interesa

Definicija problema

- Većina ovisnika dolazi iz cjelovite obitelji
- Većina ih ne nastavlja obrazovanje nakon srednje škole

Strateške smjernice za izradu plana

- Povećati ponudu alternativnih ili supstitucijskih programa za osnovnoškolce i srednjoškolce
- Skratiti vrijeme između prvog uzimanja sredstava ovisnosti i početka liječenja
- Povezivanje postojećih sustava i unapređenje efikasnosti svih postojećih sustava, na razini primarne, sekundarne i tercijarne prevencije ovisnosti
- Poboljšati primjenu ŠPP-a kao i edukaciju za učitelje, nastavnike i roditelje

Strateške smjernice za izradu plana

- Uključivanje mladih u programe i aktivnosti za zdrave stilove života (udruge mladih, vjerske zajednice)
- Povećati broj drugih alternativnih aktivnosti za mlade (slobodno vrijeme, sportski i rekreativni klubovi, zabavni centri)
- Povećati kapacitete za resocijalizaciju
- Poticanje vaninstitucionalnih oblika zaštite i suzaštite
- Uključivanje politike i javnosti, formiranje partnerstva i unapređenje intersektorske suradnje
- Pridobivanje medija – profesionalni pristup ovisnosti

ZAŠTO TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

- Smanjenje uporabe duhana, alkohola i marihuane do 75 %
- Dodatne radionice održavaju efekte prevencije
- Efekti traju do 6 godina
- Smanjuje se kombinirana uporaba više droga do 66 %
- Smanjuje se korištenje inhalanata, opojnih sredstava i halucinogena
- Djelotvoran je kada ga provode učitelji, vršnjački “vođe” ili zdravstveni djelatnici

TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

- Program se sastoji od 13 radionica za učenike šestog i 10 radionica za učenike sedmog razreda
- Program uključuje slijedeće radionice za šesti razred: slika o sebi i samounapređivanje, donošenje odluka, pušenje - zablude i istine, alkohol - zablude i istine, marihuana - zablude i istine, utjecaj medija, nasilje i mediji, anksioznost, suočavanje s ljutnjom, komunikacijske vještine, socijalne vještine, asertivnost, rješavanje sukoba

TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

- Program uključuje slijedeće radionice za sedmi razred: zlouporaba droge i nasilje, donošenje odluka, utjecaj medija, suočavanje s anksioznošću, suočavanje s ljutnjom, komunikacijske vještine, socijalne vještine, asertivnost, rješavanje sukoba, odupiranje vršnjačkom pritisku

TRENING ŽIVOTNIH VJEŠTINA

- Program je u cijelosti evaluiran i praćen. Koristi se anketni upitnik (preuzet od NZJZPGŽ, 2009.) i to na početku školske godine (prije primjene programa) i na kraju školske godine (poslije primjene programa). Anketni listovi primjenjivani su po principu anonimnosti korištenjem šifri.

... neki zanimljivi podaci iz evaluacije Treninga životnih vještina (2012.-2013.)

- 25,1 % šestaša pije ponekad, te 27,4 % sedmaša
- 33,5 % šestaša i 38,0 % sedmaša smatra kako je razumljivo da se na proslavama pije
- 25,2 % šestaša i 27,2 % sedmaša smatra da je korisno piti u manjim količinama
- 21,6 % šestaša i 21,3 % sedmaša smatra kako je vrlo razumljivo da ljudi u nekim situacijama puše

... neki zanimljivi podaci iz evaluacije Treninga životnih vještina (2012.-2013.)

- Učenici sedmih razreda značajno više puše od učenika šestih razreda (smanjuje se broj onih koji nikad nisu probali, povećava se broj onih koji puše često).
- Većina učenika navodi da nikada nije probala marihuanu, 0,3 % učenika navodi da je probalo marihuanu jednom ili dva puta a 1,4 % sedmaša probalo je marihuanu, i to 0,5 % jednom ili dva puta, 0,5 % učenika puši rijetko, 0,1 % ponekad i 0,2 % često